

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

มูลนิธิโครงการหลวงได้ให้ความสำคัญพัฒนาผลไม้ห่อหุ้มโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรในมูลนิธิโครงการหลวงโดยเฉพาะในเรื่องความสด ความปลอดภัย และคุณภาพของสินค้า ทำให้สินค้าพืชผักและผลไม้ของมูลนิธิโครงการหลวงได้รับความนิยมเชื่อถือและเป็นต้นแบบที่สำคัญในกระบวนการผลิตพืชผักและผลไม้ปลอดภัยและมีช่องทางการตลาดในรูปแบบของช่องทางการตลาดสมัยใหม่

เสาวรสหวาน (Passion fruit) เป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่สูง โดยมูลนิธิโครงการหลวงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงปลูกเสาวรสหวานพันธุ์ เบอร์ 2 ในระบบ GAP เพื่อสร้างรายได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และในปี พ.ศ. 2560 ได้เปลี่ยนเป็นพันธุ์ RPF No.1 พันธุ์ไท่สูง และพันธุ์เหลืองหวาน ปัจจุบันมีเกษตรกร 971 ราย มีพื้นที่ปลูก 1,490 ไร่ ในพื้นที่ 30 แห่ง ได้แก่ ขุนวาง แม่สะป๊อก แม่แฮ ห้วยหลวงทุ่งเริง ปางตะ แม่แพะ ม่อนเงาะ แม่สาใหม่ แม่หลอด วัดจันทร์ ตีนตลก ป่าเมี่ยง แม่ทาเหนือ เลอตอ แม่โถ แม่ลำน้อย แม่สะเริง พระบาทห้วยต้ม ปังคำ หมอกจ๋าม สะโง๊ะ ห้วยแล้ง ห้วยน้ำซุ่น ห้วยน้ำริน ห้วยโป่ง ขุนแปะ ห้วยส้มป่อย อินทนนท์ ปางอุ๋ง

สำหรับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (สวพส.) เริ่มส่งเสริมการปลูกเสาวรสดั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ปัจจุบันมีเกษตรกร 513 ราย พื้นที่ปลูก 907 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 28 แห่ง ได้แก่ ห้วยเป้า ป่าแป๊ะ ผาแตก แม่มะลอ วาวี ห้วยก้างปลา แม่สอง สบเมย แม่สามแลบ สบโขง ผาผิง-ศรีคีรีรักษ์ พบพระ ถ้ำเวียงแก้ว ปางยาง สะเนียง โป่งคำ แม่จริม บ่อเกลือ ขุนสถาน น้ำเค็ม น้ำแบ่ง น้ำแขวง แม่แฮหลวง ขุนตื้นน้อย ผิปานเหนือ แม่ระมิดหลวง ห้วยแห้ง และพื้นที่รักษาน้ำ โดยแหล่งปลูกเสาวรสลัก คือพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน และลุ่มน้ำน่าน เสาวรสจึงเป็นไม้ผลที่มีศักยภาพทางการตลาดของพื้นที่สูง

จากการทบทวนเอกสาร (Literature Review) งานวิจัยด้านเสาวรสที่ผ่านมาในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง พบว่าส่วนใหญ่เป็นการวิจัยด้านการวิทยาศาสตร์เกษตรของไม้ผล เช่น การศึกษาและคัดเลือกพันธุ์เสาวรสรับประทานสด (อัจฉรา ภาวศุทธิ์, 2553) การพัฒนากระบวนการผลิตต้นพันธุ์เสาวรสรับประทานสด (มณฑิยา แสนคะหมื่น, 2553) การทดสอบพันธุ์เสาวรสหวานบนพื้นที่สูงที่ระดับความสูงแตกต่างกัน (อัจฉรา ภาวศุทธิ์, 2555) การศึกษาการต้านทานโรคและคุณภาพผลผลิตของเสาวรสที่คัดเลือกจากเทคนิค Somaclonal variation ในแปลงปลูก (สิริภัทร์ พรหมณีย์, 2557) การศึกษาผลของรังสีอัลตราไวโอเลตและบรรจุภัณฑ์แอคทีฟต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของเสาวรสในแหล่งปลูกที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลต่างกัน (ดนัย บุญเกียรติ, 2557) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเสาวรสของเกษตรกรในเขตพื้นที่ส่งเสริมของมูลนิธิโครงการหลวง (รังสรรค์

เครือคำ, 2550) ผลของการส่งเสริมการปลูกเสาวรสวนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงปางแดงใน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (ยุทธชัย ทีปการพงศ์, 2559) สำหรับการวิจัยด้านเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดของเสาวรสวนบนพื้นที่สูงไม่พบว่าเคยมีการศึกษามาก่อน มีเพียงการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครในการซื้อผลิตภัณฑ์น้ำเสาวรสดราครูไร (เอกสิทธิ์ สิทธิมงคล, 2557) ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำเสาวรสดราครูไรของผู้บริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่ (พิมพ์ชนก กล้าทำ, 2554) ซึ่งเป็นการศึกษาในการตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสาวรสวนทั่วไปเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการแข่งขันสินค้าเสาวรสวนในตลาดค่อนข้างสูง เนื่องจากเสาวรสวนบางพันธุ์สามารถปลูกได้ในพื้นที่ราบและเริ่มมีการนำเข้าจากต่างประเทศ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การแข่งขันเสาวรสวนในตลาด และวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันเสาวรสวนของพื้นที่สูง ทั้งด้านฤดูกาลผลิต ปริมาณ คุณภาพผลผลิต รวมถึงคุณสมบัติพิเศษอื่น เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการผลิตและการตลาดของเสาวรสวนบนพื้นที่สูงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาดของผลผลิตเสาวรสวนในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ รวมถึงความสามารถในการแข่งขันของเสาวรสวนจากพื้นที่สูง
- 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการผลิตและการตลาดเสาวรสวนของพื้นที่สูง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

- 1) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตและการตลาดเสาวรสวนของพื้นที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งในประเทศและต่างประเทศในเรื่องปริมาณ คุณภาพของผลผลิตเสาวรสวน ความต้องการของคนกลางทางการตลาดในระดับต่าง ๆ ทั้งตลาดรวบรวม ตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก ตลาดส่งออก ตลอดจนตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปเสาวรสวน

- 2) เสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการผลิตและตลาดเสาวรสวนบนพื้นที่สูง